

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНИХ ВТРАТ ГАЗОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ: ВИКИДИ В АТМОСФЕРУ

доц. Лукаш О.А., студент Гайдай О.С.

Оцінка екологічних втрат від діяльності підприємств газопереробної галуззі є важливим компонентом аналізу втрат підприємства, а також виявлення потенціалу для підвищення ефективності його еколого-економічної діяльності. Підприємства газопереробної галузі визначаються значним рівнем забруднення атмосфери. Повітря, як відомо, є однією з найважливіших складових частин біосфери. Для нормальної життєдіяльності людини та всього живого на Землі необхідно не тільки присутність повітря, але і його певний склад. Від складу повітря залежить стан організму людини, його здоров'я. Вочевидь, тема дослідження є актуальною, як з огляду на ефективність функціонування підприємств газопереробної галузі, так і підтримання на задовільному рівні стану атмосфери.

Забруднення атмосфери – це потрапляння в неї речовин різного походження, які або не властиві природному складу атмосфери або знаходяться в концентраціях, які значно відрізняються від їх природного вмісту в атмосфері і шкідливо впливають на живі організми. Основними забруднювачами атмосфери є оксид вуглецю (CO_2), діоксид сульфуру (SO_2), вуглеводні, пил, пари, кислоти, біологічні забруднення. За агрегатним станом викиди поділяються на газоподібні, пароподібні, рідкі, тверді. За кількістю викинутих в атмосферу речовин викиди поділяються на 6 груп: до 0,01 т/добу, від 0,01 до 0,1 т/добу, від 0,1 до 1,0 т/добу, від 1,0 до 10 т/добу, від 10 до 100 т/добу, понад 100 т/добу. Останнім часом антропогенні фактори забруднення атмосфери стали перевищувати за масштабами природні, набуваючи глобального характеру, особливо що до дії на клімат.

Під екологічними втратами слід розуміти виражені у вартісній формі втрати в народному господарстві (збитки, додаткові витрати, упущена вигода), від еко - деструктивної діяльності господарюючих суб'єктів. У свою чергу, еко - деструктивною діяльністю слід вважати спричинені господарською діяльністю негативні зміни у природному середовищі, що можуть заподіяти соціальну чи економічну шкоду теперішньому або майбутньому поколінню людей.

Для кількісної оцінки економічного збитку від порушення

господарюючими суб'єктами навколишнього природного середовища використовуються три основні методи:

1) Прямого рахунку, що базується на порівнянні показників забрудненого й умовно чистого (контрольного) районів;

2) Аналітичний метод, заснований на одержанні математичних залежностей (наприклад, за допомогою багатofакторного аналізу) між показниками стану відповідної економічної системи і рівнем забруднення навколишнього середовища;

3) Емпіричний метод, суть якого полягає в тому, що залежність збитку від рівня забруднення, яка отримана на основі перших двох методів, на окремих об'єктах узагальнюється і переноситься на однорідні досліджувані об'єкти. У результаті створюється методика, в основі якої лежать емпіричні оцінки питомих збитків.

Фактори, що формують величину економічного збитку, можна об'єднати в три основні групи. До першої групи належать фактори, що характеризують рівень деструктивного впливу на середовище. До другої – фактори, що визначають кількість об'єктів, які сприймають негативний вплив еко - деструктивних процесів і, нарешті, до третьої групи належать фактори, які пов'язані з характеристиками економічної системи і дають змогу дати вартісні оцінки натуральним негативним змінам у суспільстві і природі.

Економічному збитку властиві особливості, що призводять до методичної складності і трудомісткості його розрахунків:

- економічна знеособленість. Економічний збиток не є окремим видом витрат, а здобуває форму певної зміни звичайних показників.

- багатoadресність. Породжуваний у результаті забруднення навколишнього середовища при виробництві одних продуктів, економічний збиток виявляється у формі екологічних витрат (додаткових витрат, втрат, шкоди) при виробництві інших продуктів (послуг, виконаної роботи) у суміжних із підприємством-забруднювачем підрозділах народного господарства.

Підприємства, установи та організації, діяльність яких пов'язана з негативним впливом на атмосферне повітря, повинні вживати заходи щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зниження шкідливого впливу різних факторів, здійснювати контроль за обсягом та складом забруднюючих речовин в атмосферу, забезпечувати безпеку та ефективну роботу очисного обладнання.